

Wprowadzenie

Przedstawione w niniejszym tomie teksty powstały w ramach cyklicznego seminarium „Populizm a prawa człowieka” organizowanego przez Koło Naukowe Praw Człowieka przy współpracy z Centrum Edukacji Prawniczej i Teorii Społecznej UW. Seminarium prowadzili dr Michał Paździora, dr Michał Stambulski, Karolina Kocemba i Wojciech Zomerski.

W trakcie spotkań czytaliśmy aktualne teksty z zakresu filozofii politycznej na temat populizmu oraz konfrontowaliśmy je z konkretnymi decyzjami sądowymi i rozwiązaniami legislacyjnymi. Założeniem seminarium było przekonanie, że współczesny populizm cechuje niejednoznaczny stosunek do praw człowieka. Populiści nie tyle odrzucają samą koncepcję nienaruszalnych praw podstawowych, ile instrumentalnie wybierają określone prawa wymagające wzmocnienia. Populizm nierzadko w wyrafinowany sposób manipuluje prawami człowieka. Widać tutaj tendencję do koncentrowania się na prawach socjalnych kosztem wolności, zwłaszcza w sferze publicznej. Paradoksalnie powoduje to, że populizm u władzy wzmacnia niektóre prawa kosztem zubożenia pluralizmu sfery publicznej.

Przedstawione teksty łączą przekonanie, że istnieje związek między polityczną retoryką populizmu a faktyczną ochroną praw człowieka. To, co i w jaki sposób jest poruszane w przestrzeni publicznej, wpływa na realną ochronę prawną. Populizm stygmatyzuje określone grupy ludzi (migranci, kobiety, mniejszości seksualne i religijne), co przekłada się na ograniczenie tym grupom dostępu do sfery publicznej, co z kolei wpływa na zmniejszenie ochrony prawnej tych grup.

Jednocześnie populizm, jaki obserwujemy, ma legitymizację demokratyczną. Jeśli populizm jest nierozzerwalnie związany z demokracją, jak coraz częściej twierdzą filozofowie polityczni, to pojawianie się i postaci populizmu mówią nam coś o kondycji współczesnej demokracji. Dlatego celem przedstawionych tekstów jest pobudzenie do refleksji i zmierzenie się z pytaniem o to, w jakim stopniu populizm jest zewnętrznym zagrożeniem dla liberalnej demokracji,

a w jakim wyrasta z tkwiących u jej podstaw tendencji, takich jak ograniczanie sfery publicznej w wyniku politycznej poprawności, podejmowania decyzji przez ekspertów (a nie deliberację społeczną) czy generowania ekonomicznych nierówności społecznych.

Karolina Kocemba

ORCID: 0000-0002-5621-0192

Uniwersytet Wrocławski, Centrum Edukacji Prawniczej i Teorii Społecznej
Opiekun naukowy (Scientific Tutor) — dr Michał Paździora

Michał Stambulski

ORCID: 0000-0003-4493-1272

Uniwersytet Zielonogórski, Uniwersytet Wrocławski, Centrum Edukacji
Prawniczej i Teorii Społecznej